

1739.

1. Becker, Hermann: An poena fustigationis cum religione penae conjuncta, reprobanda sit? 2
2. Becker, Hermann: De natura et indole conialis obligatorum, in genere tam, quam in specie ex delictis praecipue quos et expensas.
3. Becker, Hermann: De iure reparacionis in contractu creditum et praecipue questione: utrum creditores hereditarii seu patris in vac. in negotiorum amissionem secundum taxam saltem liceantur? 2
4. Becker, Hermann: An liberi alienationes bonorum materiarum, a patre factam, rescire possint, si heredes patris facti? 3
5. Mantzel, Dr. Th. Fried: De providentia publica circa sylvas et arbores omnis generis maxime de jure hecklenburgico.

1759

6. Mangel, Em. To. Fried: Utrum unus testis faciat
testuram locum?

7. Mangel, Em. To. Fried: De necessaria et ultimam
aque executionis criminalis actum praesentia.

1760

1. Beckerus, Hermannus: De tertio specie processus,
nisi hi test., seu denunciatio, etque indole
et differentia, a processu tam civili, quam
criminali.

2. Becker, Hermannus: De jure usufructuum, circa retractum
feudalem a tutore neglectum.

3. Mangel, Em. To. Fried: De aequali, utriusque
parentis jure, qua consensus in sponsalia
liberorum.

4. Mangel, Em. To. Fried: An et quatenus jura
conjugum, modo concurren creditorum, multentur?

1760

5. Mantzel, Em. Fr. Fried: Anabacismus, an et quatenus
sit prohibitus?
6. Mantzel, Em. Fr. Fried: De instrumento originali,
lucis canonici, maxime de jure Mecklenburgico
deponendo.
7. Mantzel, Em. Fr. Fried: De iuribus, agnatis, durante
jure usufructuario, virginum nobilium Mecklenburgi-
carum, circa feudum competente, secundum § 27.
Reversalium d. 9. 1624.

1764.

1. Anistorpius, Inq. Christ: De homicidio permissio et
specialim de moderamine inculpatae tutelae.

1765

1. Anistorpius, Inq. Christianus: De jurisprudentia ecclie,
historica caute tractanda. Program, quo praedictiones
activas indicit.
2. Anistorpius, Inq. Christianus: De moderamine inculpatae
tutelae probatione.

1765

3. Jaddel, Huricus Fridericus: De jurisdictione patrimoniali praesertim secundum jura Mecklenburgica.
4. ~~Quintopius, Joann. Christianus~~: Principia juris p[ro]
Wiese, Walter Vincenz: An et quatenus justum censetur
que sit, tempori inservire? . . . eductis juris
mutacionibus ex lapsu temporis in statu praesentis
publico Juri Romani Imperii ortis . . . Program-
ma, quo praedictiones artivas indicit.

1766.

1. 2. Quintopius, Joann. Christianus: Principia jurisprudentiae
ecclesiasticae Germanicae fundamentalia. Program-
ma, quo praedictiones indicit. Spec. 1. & 2.
3. Quintopius, Joann. Christianus: An et quatenus
successores locatoris tam universales, quam singu-
lares, ex locatione ab ipso celebrata tenentur?
Jur?

1767.

1. Anstorp, Isaac Christianus: Principia jurisprudentiae ecclesiasticae Germanicae fundamentalia. Spec. IV. Programma, quo praedictiones indicit.

1770

1. Roanberg, Tacitus Fredericus: De tortura quid tibi videatur. Programma, tem Christi cruciatibus dica-
tum.

1773.

1. Hein, Christianus Wolhard: De feudorum origine. Programma, quo praedictiones intimat.

117

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

118

4. 1845
DISSENTIENS
ANNO 1845

RECTORI

424
VIRI DOCTISSIMO

DOMINO HERMANNO

RECTORI

UNIVERSITATIS

HAUNOVIAE

IN

Handwritten text on a vertical strip of paper on the right edge of the page, possibly a page number or reference mark.

3

20

PRINCIPIA
IVRISPRVDENTIAE ECCLESIASTICAE
GERMANICAE FVNDAMENTALIA,
SPECIMEN SECVNDVM.

1766, 1.

QVO PRAEMISSO

PRAELECTIONES

PER INSTANS SEMESTRE

AESTIVVM

IN ACADEMIA ROSTOCHIENSI

INSTITVENDAS,

INDICIT

P. 348

IOANNES CHRISTIANVS

QVISTORPIVS

IVRIS VTRIVSQUE DOCTOR.

ROSTOCHII,
LITTERIS ADLERIANIS.

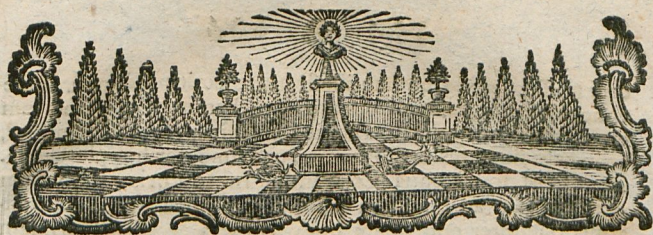
BRUNNEN
FRANZ JOHANN
IN AACHEN
DIESE
LITTE

1772

1772

1772

SECTIO IV.
DE
CONCEPTV ECCLESIAE IVXTA SYSTEMA
PONTIFICIORVM.

§. I.

In statu collegii aequalis, imperio summo subordinati, subsistebant ecclesiae primitivae sub imperatoribus ethnicis. Sed a pristino statu sensim, a saeculo saltem tertio, degenerarunt, ex affectata potestate imperiali episcoporum. Imperandi pruritas, avaritia et ambitio aliique affectus docentium, religioni christianae quam maxime nocuerunt. Inde enim factum est, ut tyrannidem sine exemplo doctores exercerent in auditores, ad quam stabiliendam et magis magisque augendam, scientiarum tenebrae occasionem istis dabant exoptatissimam. Persuasum fuit auditoribus, doctrinam Christi, non ab omnibus capi

capi posse; sed docentium illustratione potius indigere. Inde concludebant: Salutem omnium christianorum et perpetuam et temporariam pendere a clericis ecclesiam repraesentantibus, et in casu dissensus doctorum, a vororum inter hos pluralitate. Accedebat indulgentia Constantini Imperatoris, imperium episcoporum ad summum fastigium euehens. Sua enim distinctione inter episcopum intra, et extra ecclesiam, primum fundamentum iecit potestatis episcopalis sub specie spiritualitatis omnia iura summarum potestatum pederentim inuadentis, hasque in eum redigentis statum, ut ex capitibus reipublicae mera brachia facta sint, et pietas tantum orthodoxiloquentia de Deo et obedientia erga Clerum, absolui crederetur *vid. THOMASIVS in Cautelis circa praecogn. Iurispr. Eccles. Cap. 12. §. 2.* Illis, qui temporibus Seculi a VII. et VIII. ad XIV. vsque de vera interpretatione doctrinae dubitabant, imminabat excommunicationis fulmen, cui reges etiam principesque subiecti erant. Reges, cum relati ad ecclesiam sine dubio ad auditores pertineant, habebantur inferiores episcopis et doctoribus, qui perfecte essent obligati ad suam episcopis operam praestandam et decreta atque canones eorum exequenda, etiam tunc, si conscientiae repugnarent ista. Reges episcopis resistentes coerceri poterant excommunicationis fulmine, et eo ipso subditi eorum a subjectionis vinculo ab episcopis liberabantur. Cum itaque per excommunicationem, ecclesiae doctores reges regno priuare possent, inde concludebatur, hos imperio illorum subesse, ita quidem, ut clerici potius ab omni imperio seculari eximendi sint. Manebant potius clerici super omnes eminentes et spirituales, imo caput ac maritus ecclesiae et sponsa Christi; auditores autem sunt dignitatis longe istis deterioris, laici, mundani, carnales.

§. II.

Ne vero anarchia inde oriretur, et clericorum potius potestas eo majorem caperet splendorem, principiis hierarchicis con-

congruum esse videbatur, persuadere hominibus, a Christo esse vicarium quendam institutum, cui omnis potestas ecclesiastica data sit, et qui pro capite spiritali omnium christianorum habendus esset. Sedes hujus, licet is primis temporibus nulla excellentia praecipua gauderet et metropolitanorum tantum, vel ad summum patriarcharum jura ipsi compererent, sensim maximis honorum ornabatur titulis. Mox nominabatur *sedes major, omnium ecclesiarum magistra, sedes prima, sedes apostolica, Petri memoria, omnium dignitatum fundamentum, primatus, pontificatus et vicariatus Petri.* vid. *Can. 4. 5. Dist. 17. C. 6. D. 1. C. 1. 2. 3. 6. D. 22. c. 9. C. 1. q. 7. add. Fleischer in der Einleitung zum geistlichen Recht. p. 69. S. 17.* Hanc potestatem, quam clerus et in specie pontifex romanus affectabat, confirmabat atque adeo augebat Caesarum indulgentia et Iurisdictione clero tributa. Initio quidem tantum in causis ecclesiasticis cognitio, Iure quodam collegiali, ecclesiae compererat. Haec autem sub imperatoribus romanorum aucta est, concessa clericis *episcopali audientia*, et francorum etiam temporibus *Iurisdictione ecclesiastica.* vid. *L. 8. C. de Episc. Audient. v. episcopale Iudicium ratum sit omnibus, qui se audiri a sacerdotibus elegerint, eamque illorum Iudicationi adhibendam esse reuerentiam iubemus, quam vestris deferri necesse est potestatibus, a quibus non licet prouocare. Per Iudicem quoque officia, ne sit cassa episcopalis cognitio, definitioni executio tribuatur.* Sed jam Saeculo XII. post nativitatem Christi haec cognitio, audientia et vicaria seu administratoria Iurisdictione abiit in propriam, potissimum ex socordia imperantium, Iura sua suprema vel negligentium, vel dimittere coactorum. Multis vtebantur fraudibus ad insignem imperatorum fauorem sibi ipsis conciliandum, quas recenset FLEISCHER *c. 1. §. 72.* Sic imperator Phocas, prudentum consilio plane destitutus, maxima praecipuaque Iura pontifici tribuebat, quae hactenus ab episcopo constantinopolitano in dubium vocata erant. Otrinebat enim ab hoc imperatore papa primatum, manentibus tamen perpetuis disputationibus

inter romanos et constantinopolitanos episcopos. Inter media, potestatem obrentam augendi et stabiliendi, studia pontificum Gregorii VII., Innocentii III., et Bonifacii VIII. eminentur. *vid. MOSHEIM in Inst. Hist. Eccles. p. 325. 368. 394. 456.* Gregorius ille, siue Hildebrandus alias dictus, multis fraudibus electionem et confirmationem episcoporum ad se rapiebat; et imperator Henricus V. indubitatis iuribus renuntiare cogebatur. Inde iura circa sacra, quae imperatores antea habuerunt potiora, amittebantur, cum inuestituram per anulum et baculum per pontificum tyrannidem dimittere cogentur. Alii pontifices illa, quae ex mera imperatorum gratia impetrauerant, in abusum trahebant. Sic pallium sibi iure proprio et non fiduciario competere asseriebant et archiepiscopis aliisque episcopis exemptis in signum vicariatus sedis romanae donabant. *Urbanus* papa a iuramento fidelitatis, imperatoribus praestando, episcopos liberabat, et Bonifacius VIII. non contentus erat, quod quaerelas subditorum aduersus imperatores principesque audiret, iudicemque eorum se gereret et subditos a iuramento fidelitatis dispensaret, quod valide suis imperantibus praestiterant; sed etiam ea procedebat audacia, vt in anno iubilaei 1380. mox in vestitu Caesarum, mox pontificum habitu spectaretur et semper ipsi duo gladii praeferrentur ad indigitandam potestatem spiritualem et secularem. Paulus II. potestatem caesaream affectabat, dum inter missarum solennia comitem Esthensem ducem creabat, Innocentius II. iam cogitabat de imperio ciuili et republica ecclesiae plane subiiciendo. *vid. eius Constitutio in c. 34. X. de Elect. c. 13. X. de Iudic. c. vn. §. 5. X. de Sac. Vnct. c. 1. Extrav. Ioannis XXII. ne sede vac.* Opera, quam Imperatores Henricus IV, Fridericus I. et II. ad debilitandam nimiam potestatem papalem nauabatur, destituebatur effectu. Pontifices appellationes ad suum tribunal ratas esse volebant, in singulis imperii prouinciis per suos delegatos causarum cognitionem instituebant, easque auocabant. Seculo XIII. inuito Caesare a Gregorio IX, publicatae

catae sunt *Constitutiones papales*, siue *Decretales*. Quo factum est, vt imperator, cum jus leges ferendi pontifici amplius negare non potuerit, tacite concederet, ecclesiam separatam a republica statum formare.

§. III.

Circumstantiae in §pho praecedenti adductae, membrorum ecclesiae aequalitatem plane tollebant et conducebant ad notionem ecclesiae formandam, naturae cuiuslibet societatis et imprimis ecclesiae genuino conceptui plane repugnantem. In sensu itaque pontificiorum, *ecclesia est; Societas inaequalis ex ordine imperantium clericorum et parentium laicorum constans a rebus publicis plane independens*. v. I. H. BOEHMER in *Inst. Iur. Can. Lib. 1. Tit. 1. §. 15*. Forma vero regiminis papalis fundata est in principiis sequentibus a) vna est ecclesia externa et visibilis, b) huic competit potestas eaque independens c) sub hac potestate regnant varii minores magistratus. d) Omnes laici potestati et imperio ecclesiastico subiecti sunt. vid, PERTSCH in *Elementis Iuris Canonici Lib. 1. Tit. 1. §. 2*.

§. IV.

Primo ex axiomate apparer: ecclesiam aequè vnum constitutare corpus, ac in regimine civili plures prouinciae vnum efficiunt regnum vel principatum, adeoque particulares ecclesiae, esse saltem vnus eiusdemque corporis membra. Qua propter, si respublica secularis ad Christum accedit, ita ea respublicae ecclesiasticae iungi dicitur, vt jam ex vtraque vna respublica ecclesiastica componi asseratur. Manet itaque tantum vna ecclesia catholica dependens tantum ab vno episcopo oecumenico, hanc vastissimam rempublicam gubernante. Neque monarchico huic regimini inde aliquid derrahitur, quod reliquis episcopis et praelatis, portio gregis tradita sit. Omnes enim episcopi et prouinciae ecclesiasticae, ab hoc supremo capite dependent.

§. V.

§. V.

Ex secundo principio Catholicorum consequitur: ecclesiam per imperii ciuilis prouincias quidem esse dispersam, at tamen civili non subiectam esse imperio, sed potius omnes res ecclesiasticas independenter gubernari. Plane igitur exempta et independens a republica ciuili, censetur respublica ecclesiastica, cum duo in mundo sint gladii, spiritualis nempe, et temporalis. Sic in *Concil. Paris. de a. 829.* dicitur: *principaliter totius Sanctae Dei ecclesiae corpus in duas eximias personas, in sacerdotalem uidelicet, et regalem, sicut a sanctis patribus traditum accepimus, diuisum esse nouimus.* Pontifex in hac republica summus et major regibus est, omnes iudicat, ipse autem a nemine iudicatur per c. 13. C. 9. q. 3. Rector ille ecclesiae de fide iudicat, formulas fidei condit et ad publica ciuilia et mere forensia attendit, si illis peccatum subesse uideretur. Quam ob causam pontifex de negotiis ecclesiasticis *primario*; de ciuilibus uero *secundario* disponit.

† Principia de exemptione a nexu subiectionis ecclesiae ab imperio, primum stabilita sunt in *Concordato ab Henrico V. Imperatore et papa Calixto II. a. 1122. celebrato.* Postea multa dubia determinata, maximaque iura pontifici sunt tributa per *Concordata Nationis germanicae inter Imperatorem Fridericum III. et Pontificem Nicolaum V. a. 1448. inita.* De hisce autem Concordatis in sequenti *Sectione VIII.*, pluribus mihi agendum erit. vid. interim THOMAS, in *hisor. de contentione inter Imp. et Sacerd.* DE MARCA de *Concord. Sacerd. et Imp.*

§. VI.

Quoniam autem vnus hominis haud est, curare ecclesiam per totum terrarum orbem diffusam, haec iam antiquitus distributa est in *patriarchatus, archiepiscopatus, banna archidiaconalia et parochias.* Omnes quidem horum praepositi in sua dioecesi vel prouincia principem ecclesiasticum agunt, manent tamen pontifici semper subordinati. Inde concipitur illud duplex

plex Systema, alterum *papale*, alterum *episcopale*. Illud per proprias pontificum constitutiones efformatum, quo plenitudo potestatis penes solum pontificem, reliqui vero episcopi ab eo tantum vocati esse censentur in partem sollicitudinis, qualem his iste relinquere voluit. Per hoc autem omnis ecclesiastica potestas penes ecclesiam in conciliis congregatam et singulis episcopis portio gregis adscripta esse existimatur, salvo tamen pontificis honoris primatu, saluisque praerogatiuis, obseruantia pactisque definitis. *vid. celeberr. G. L. BOEHMER in Princip. Iur. Canon. Part. gen. §. 31.* Summam itaque tenet potestatem Christi sic dictus vicarius in hac terra, pontifex inquam romanus. Reliquorum autem episcoporum iura dependent a pontificis delegatione, qui potestatem episcoporum modificandi et quaedam ipsorum priuilegia ad sua referuata trahendi facultate pollet. Semper hinc quoque ab episcoporum decisis, datur recursus ad curiam siue rotam romanam, nisi in aliquo regno aut prouincia contrarium obseruantia aut legibus sancitum. Sic de episcopis ecclesiae gallicanae adducta non valent, quippe quae pontificum decisa conciliorum examini semper subiicienda esse volunt.

§. VII.

Ex quarto principio pontifici colligunt: omnes laicos etiam reges principesque clericis se submittere debere atque subditorum ouiumque loco esse. *vid. c. 9. 10. in fin. Dist. 16.* Magistratus secularis, vi imperii ciuilis, non gaudet facultate leges ecclesiasticas ferendi aut prouincias ecclesiasticas mutandi et quae sunt alia, cum nulla plebis in hac republica ecclesiastica ratio habeatur. Tantum itaque abest, ut reges principesque statum ecclesiasticum possint mutare, rebus et personis ecclesiasticis imperare, aut episcopali potestati limites ponere, ut potius pontificis episcoporumque iussum sequi atque canonum praeceptorumque ecclesiae vindices se praestare teneantur. *vid. DE MARCA c. 1. Lib. 2. §. 1.* Ita cohaeret structura
B
reipub-

reipublicae ecclesiasticae ex mente pontificiorum et ad tantum fastigium euecta sacerdotum et inprimis pontificis potestas extremae ignorantiae tenebris in acquirendis imperii viribus abusa. Pugnat vero ejusmodi ecclesiae conceptus a) *cum natura religionis et genuina ecclesiae notione in Sect. I. delineata*, b) *cum Scriptura Sacra*, vid. *Matth. XX. 25-27. Actor. VI. 2. 36. Rom. XVI. et alibi.* c) *cum exemplo Christi*, *Iob. VI. 15. et XVIII. 36. Luc. XII. 14. et Apostolorum Luc. XXII. 25. Petri P. 2. 3. Actor. VI. 2-5.* et d) *cum doctrina ecclesiae primitivae*, vid. *AVGVSTINVS Lib. 3. ad Crescent. Cap. 51.* Plura de hac materia vid. apud *GERHARD, de magistratu politico, §. 175. seqq.*

SECTIO V.

DE

GENVINO CONCEPTV ECCLESIAE CHRISTIANAE SECVNDVM MENTEM PROTESTANTIVM PRAEMISSA QVADAM HISTORIA REFORMATIONIS.

§. I.

Creuerat huc vsque tyrannis et Papae et Cleri, vt fere impossibile esse videretur, vel vt ejus fastigio aliquid accederet, vel vt Papa et Clerus ab isto imperio in hominum conscientias iterum deiicerentur, frustra jam per aliquot Secula conquerentes; ea de re politici ac emendationem morum Cleri efflagitantes, fraudibus subinde Clericorum elusi erant. Quemadmodum vero omnia in hoc mundo prouidentiae diuinae subsunt; ita etiam factum est, vt Seculo XVI. leuibis iniitiis per *Martinum Lutherum* potissimum, paparus magnam pateretur concussionem. Viri hujus immortaliter meriti studiis factum est, vt ecclesia christiana pristinam sortem atque conditionem iterum

iterum recuperaret et secundum Christi doctrinam et apostolorum instituta, omnia rursus adornarentur. Eodem etiam tempore, quo in Saxonia Lutherus reformationis initium fecerat, in Heluetia etiam *Vlricus Zwinglius* ejusque *Socii* et *assetae Iob. Oecolampadius*, *Iob. Calvinus*, *Theod. Beza* imperio pontificis omni nisu se opposuerunt ac multas terras et prouincias ab immuni jugo papali liberarunt.

S. II.

Magnus ille religionis nostrae restaurator Lutherus reformati initium quidem anno 1517. felicissimo successu fecit, de noua tamen ecclesia condenda non cogitabat, sed doctrinae tantum et morum emendationem urgebat et masculè aggredebatur. Cum autem imprudentissimo zelo Papae Leonis X., Lutherus ejusque socii et amici a. 1520. a communione ecclesiae excluderentur et bannum siue excommunicationis fulmen Romae in reformatores publicaretur, hoc quoque prae aliis ansam dedit, ut paulatim ipsius imperii papalis et clericalis tracta et destructa sint fundamenta. Concilium generale, quod sibi Lutherus ad abusus grauissimos in Sacris tollendos deposcebat, pontifex denegabat. Eaque propter nihil amplius sibi relictum esse putabat Lutherus, quam reformationem doctrinae morumque sub auxilio diuino et praesidio magnorum Saxoniae et Brandenburgi electorum aliorumque confederatorum principum instituere. Primo Lutherus, conuocata Wittebergae omni scholastica iuuentute et magna doctorum hominum caterua ipsum comitante d. X. Decembris a. 1520, in campo vrbi vicino post aliquem exstructum rogam et a magistro quodam primicerio accensum, bullam papalem siue excommunicationis formulam et constitutiones pontificum siue Decretales, flammis tradebat, additis hisce verbis: *quia tu impie liber conturbasti uerbum Domini, ita te conturbet ignis aeternus. sicuti fecerunt mihi, sic feci eis, inquit Samson. uid. SECKENDORF in historia Lutheranismi Lib. I. §. 2, et MOSHEIM in histor. Eccles. p. 639.*

Rationem facti sui Lutherus postridie reddidit et auditores e cathedra seuerè monuit, vt a papalibus sectis sibi caueant, prout distinctè hæc gesta recenset ZIEGLER in *Dissert. de origine et incrementis Iuris Canonici* §. 64.

† Lutherus quidem constituerat Ius Canonicum et pontificium plane abrogare; sed institutum hoc non ab omnibus æquo acceptum est animo, cum constitutiones pontificiæ nimis altas in omnium animis radices fixissent. Præcipue autem offensos eo esse Iureconsultos et inter eos quam maxime Henningium a Goeden et Hieronymum Schurffium, constat. *vid. KIPPING in Apologetic. pro Martino Luthero Combusti Iuris Canonici reo.* Putabant enim Iureconsulti rem suam hic agi suasque professiones exagitari, posse quidem Lutherum ea, quæ Sacrae Scripturae aduersa sunt, eliminare, sed non posse nec debere ea, quæ ad processum civilem pertinent, destruere; processum istum ex decretalibus addisci, eoque vniuersa hætenus vsa fuisse tribumalia; ad professores Iuris spectare, de processu isto iudicium ferre, non ad theologum; nascituram inde immensam confusionem, si causas hætenus agitas noua procedendi ratione peragere oporteret: in Iure canonico multa esse vtilia, quæ ad inutitium numerum referre et cum iis abolere iniquum foret. *vid. THOMAS. c. 1. Cap. XXII §. 2.* Videbant porro omnem, quam in studio Iuris Canonici collocauerant, operam frustraneam futuram ipsamque adeo eruditionis gloriam, quam vnicè ex vtroque reportauerant Iure, jam perituram esse.

§. III.

Primum reformandi initium in Saxonia factum esse constat. *vid. §. 1.* Promulgabatur quoque in Saxonia a. 1528. *Ordinatio Visitationis a Luthero et Melanchrone conscripta*, sub auspiciis Ioannis Electoris *vid. SECKENDORFF c. 1. Lib. 2. §. 36. n. 8. p. 103.* Ordinata visitatio ob principia papalia, quæ omnium adhuc mentibus infixæ hærebant, nec magni momenti esse multumque proficere; nec aliquid certi per illam in ecclesia deter-

determinari, aut nouum Ius ecclesiasticum, abrogato jure pontificio, introduci poterat. Principibus illa actate persuasum erat, quod in causis sacris et ecclesiasticis generatim nihil ipsis disponere liceret, iidemque hinc ad theologos fere vnice circa has causas primitus respiciebant. Hac inueterata opinione adeo imbutus erat elector Saxoniae Fridericus, vt plane negaret, sibi vnquam in mentem venisse, sua auctoritate Lutheri doctrinae patrocinari, neque sibi potestatem de ea iudicandi sumere, licet a multis doctis viris pia et Christiana praedicerentur, se permittere saltem, vt Lutherus periculo suo eam defenderet, quo ipso factum est, vt solis theologis haec cura fuerit relicta. Apparuit hoc euidentius, dum a. 1522. *Regimentum imperiale dictum*, omnibus episcopis injunxit, vt instituerent visitationes ecclesiasticas per illa loca, in quibus iam Lutheri doctrina altas egerat radices. Illico annuit Elector et visitationem episcoporum permisit, quamuis a Lutheri doctrina quam maxime alieni essent. vid. BOEHMER *in Iure Ecclesiast. Protest. Lib. I. Tit. 31. §. 39.*

† Statui nihil certi initio reformationis poterat. In eo quidem multorum erat consensus, quod ecclesiae ea restituenda sint Iura, quae sibi episcopi vindicauerant, quodque principibus secularibus Ius quoddam circa sacra, vel respectu ecclesiae concedendum sit. Vtrumque autem diuersissimo explicari poterat modo et ambiguitate multa laborabat. Ad primam thesin, quae Iura ecclesiae illi restituere iubet, quod attinet, reformatores ante omnia extra omne dubium ponere debuisse atque satis determinare, vtrum sub voce: *ecclesiae* vniuersus coetus; an vero repraesentatiua intelligenda sit et quaenam praeterea Iurium illorum titulo ipsis veniant ab episcopis ecclesiae ablatorum et huic restituendorum. Ius, quod principi circa ecclesiam tribuere volebant, denotare poterat, vel vnice Ius maiestaticum sive supremam inspectionem et Ius aduocaticae; vel etiam Iura ecclesiae collegialia ab imperatoribus aliisque principibus olim ecclesiae consensu administrata, vid. OTTO *de Iure*

Iure imperatoris et statuum imperii circa sacra, HENNIGES de *Suprema imperatoris potestate circa sacra*. Vtrumque Lutheri principium Seculo XVII, semper reperitur, sed non determinatum est. Inde oritur illa nimia diuersitas iuris ecclesiastici Evangelicorum. In vna prouincia vel regno principi competunt majora; in alia autem minora circa ecclesiam. Quo apparet, votis evangelicorum, vt nouum Ius ecclesiasticum abrogato Iure pontificio introducatur, euenrum non respondisse. *vid. MOSHEIM im allgemeinen Kirchen-Recht der Protestanten. pag. 547.*

§. IV.

Visitatione in Saxoniam inchoata, omnia in imperio romano-germanico ad totalem reformationem magis magisque inclinabant, quamuis non sine grauissimis moribus. Mox causa reformationis ad imperii comitia delata et variae de reducenda pace deliberationes institutae sunt, quod docet *Regimentum Imperiale de a. 1522*. visitationes ecclesiasticas episcopis iungens et *Recessus Imperii Norimbergensis de a. 1524. §. 28. 29. ir. R. I. de a. 1525. §. 1.* Sed omnes de reducenda pace et concordia deliberationes effectu destituebantur et euanescebant. Exhibebant potius imperii status reformationi fauentes Imperatori Carolo V. in Comitibus augustanis a. 1530. *Confessionem suam, sive complexum doctrinarum fidei secundum sacram scripturam tamquam unicam credendi normam emendatarum*. Ab hac confessione augustana, omnes imperii status eorumque subditi, appellantur *euangelici*, sive *augustanae confessioni addicti*, et sub hoc nomine tam confessionem augustanam subscribentes, quam illi postea assentientes veniunt.

† *Nomen augustanae confessioni addictorum*, quod cum Lutheranis sibi commune Reformati cupiunt, introductam est partim per *Recessum imperii Norimbergensem de a. 1543*, passim per *transactionem Passauensem*. Nominantur porro augustanae confessioni addicti in *Instrumento pacis Osnabrugensis art. VII. et Recessu imperiali augustano de a. 1566, §. 6.* et in aliis imperii

rii nostri legibus. Euangelicorum et ecclesiae evangelicae appellatio ad ipsas ecclesiae doctrinas adcommodata est. Quare. nus in duas partes abit, distinguitur ecclesiae *lutheranae* et *reformatae* appellatione. Nec *Lutheranae* nomen respuit ecclesia nostra, ne erga illum, qui nebulas euangelium obscurantes princeps dissipauit et nihil sibi, nihil Sanctis Coelitibus, sed soli Christo fidere suos docuit, videatur ingrata. *vid. Celeb. MOSHEIM in histor. Eccles. Sect. 3. P. 2. §. 1.*

†† Dicuntur Euangelici siue augustanae confessioni addicti crebro satis et vt plurimum *Protestantes*. Nomen descendit a protestatione imperii aduersus *decretum Spirense de a. 1529.* interposita. *Comitia Spirensia* celebrabantur praeside Ferdinando Rege, in absentia fratris imperatoris Caroli V. *Hic iubebat rixas de natura religionis ortas sine mora tollere et concilii conuocationem denegebat. Cum autem status a Lutheri partibus stantes se praegravatos animaduertent per R. I. Spirenses de a. 1529. protestatione tempestiue interposita huic se opposuerunt, hocque potissimum grauaminis loco allegarunt, quod decretum spirense per maiorem suffragantium partem confectum esset, cum tamen pluralitas votorum locum non habeat in causis religionis; quippe quae in imperio non per modum Iudicii, sed amicabilem compositionis componendae essent. Inde Concilium liberum oecumenicum desiderabant euangelici protestantes, vt interea temporis vnicuique liberum sit, quemadmodum rem religionis administrare velit, modo videat, vt Deo et imperatori factorum rationes repetenti, se purgare possit. vid. BOEHMER in iure Eccles. Protest. L. I. Tit. I. §. 44. add. MOSHEIM l. c. p. 765.*

††† Notari hodie meretur imperii nostri stilus, iuxta quem non vtendum verbis *päpstlich*, sed simpliciter *Catholisch*; et catholici debent Lutheranos et reformatos appellare *Augsburgische Confessions-Verwandte*, siue euangelicos, *vid. Perill. L. B. de CRAMER in Syst. Process. Imp. P. I. §. 827.*

§. V.

§. V.

Post exhibitam confessionem augustanam, imperator non tam iudicem, quod quidem, secundum vniuersalia principia, facere potuisset, se gerebat, quam potius liberum religionis exercitium euangelicis plane negabat. Satus imperii augustanae confessioni addicti optimo iure postulare poterant ab Imperatore sufficientem cognitionem, an ecclesia reformata moraliter sit legitima et imperii finibus conueniens. *vid. Sect. III. §. 5.* Cum autem imperator eam negaret, status imperii auxilio ciuili orbat, nihil sibi amplius reliquum esse arbitrabantur, quam in eo rerum statu ad vltima et quidem ad arma confugere. Notum sane est ex historia reformationis a *Dottissimo Seckendorffo* pluribus explicata, bellum Smalcaldicum patriam nostram, modo funestissimo deuastasse. Tandem ex prouidentia diuina factum est, vt Euangelicis liberum religionis exercitium darum sit *pace Norimbergensi de a. 1532*, deinde *transactione Passauiensi a. 1552*. maxime autem *pace religiosa, anno 1555*, celebrata. Per hanc pacem euangelicis liberum religionis exercitium tributum, est iura imperantium determinata, et bona ecclesiastica definita sunt.

† Carolus V. Passauiam protestantibus tranquillitatem quidem promittebat et celebranda intra sex menses comitia pollicebatur, in quibus religionis dissidia funditus tollerentur. Sed haec comitia, quae in transactione passauiensi imperator promiserat, propter turbas in Germania ortas, haberi non poterant. *Dicto* autem anno 1555 *Augustae Vindelicorum*, praesente Ferdinando fratre, commemorabilis ille conuentus celebratus fuit, qui confessioni augustanae addictis, post tot caedes, calamitates et rixas, stabilem illam et firmam, qua adhuc fruuntur, *pacem religiosam* peperit. Liberi enim et soluti ab omni pontificis et episcoporum iurisdictione pronuntiar, suisque legibus sine metu conuenienter viuere iussi sunt, quotquot augustanae confessioni nomen dederunt; facultas omnibus germanis data, vtrum religionem sequi mallet, salutis denique publicae hostis

stis iudicati sunt, qui religionis nomine bellum aut injurias
 aliis inferre audent. *vid. SCHILTER de pace religiosa edit.*
in 4. a. 1700. LEHMANNI acta publica et originalia de pace
religiosa, Francof. 1707. fol.

§. VI.

Per pacem religiosam, ecclesia protestantium pro morali-
 ter et ciuilitur legitima declarabatur, (vid. §phus praec.) Prin-
 cipibus augustanae confessioni addictis totum Ius circa sacra,
 quod antea pontifex atque episcopi exercuerant, ab impera-
 tore et imperio concedebatur. Quo concessio, iura episcopo-
 rum olim ipsis vi ordinis, legis atque iurisdictionis dioece-
 sanae competentia corruerant, ad illa saltem tempora vsque
 pro suspensis habentur, in quibus dissidia circa religionem or-
 ta, composita fuerint, *vid. der Augspurgische Reichs-Abschied vom*
Jahr 1555. §. 20. Haec suspensio iurisdictionis ecclesiasticae
 episcoporum contra augustanae confessionis confortes eiusque
 sacra, iureconsultis aniam dedit, vt statibus euangelicis Ius
 quoddam episcopale tribuerent; indeque factum est, vt prin-
 cipes euangelici adhuc hodie *summi* prouinciarum suarum *epi-*
scopi appellentur et eorum Ius circa sacra, *Ius episcopale* nomine-
 tur. Praedicata haec sine dubio principes augustanae confes-
 sioni addicti eam ob causam tenent, quia episcopis Iurdictio
 ecclesiastica non plane ademta, sed suspensum modo est eius
 exercitium vsque ad compositionem religionum discordanti-
 um. Parum autem vero consentanea est eorum opinio, qui
 principes euangelici tantum Iure fiduciario, episcoporum Iura
 exercere volunt. Principes enim Germaniae euangelici ius
 suum jam quaesitum majesticum circa sacra supremam inspe-
 ctionem et ius aduocatae scilicet recuperarunt, et insuper iu-
 ra collegialia ecclesiae consensu tacito, exercent, quod pace
 religiosa confirmatum est. Iura episcopalia principum euange-
 licorum ex professo tractarunt I. H. BOEHMER *de Iure epis-*
copali principum Protestantium et S. R. SCHVEBERT von den bischof-
lichen Rechten der Landes-Obrigkeit.

C

§. VII.

§. VII.

Si ecclesiae nostrae iura, pace religiosa firmata, accurate perpendimus, intelligitur, distinguenda omnino esse iura ecclesiae *inalienabilia* a iuribus ejus *alienabilibus*. Iura enim ecclesiae *inalienabilia*, sacra interna respicientia, ut ecclesiae propria, per hanc pacem religiosam confirmabantur; iura autem ecclesiae *alienabilia*, sive episcopalia, status imperii evangelici impetrabant, qui tamen cum moderatione iis utebantur et potestatem ecclesiasticam, tamquam rem a superioritate territoriali distinctam considerabant atque exercebant. Sic v. g. imperii principibus legibus haud prohibitum erat, forum clericorum privilegium abrogare, quod tamen non factum; sessio et votum potius clericis mansit in foris privilegiatis; exactio ordinariorum tributorum clericale corpus haud terigit; in omnibus rebus alicujus momenti, doctores ecclesiae in consilium vocati sunt; bona ecclesiastica a parochis administrata et de promulgatione legis amortizationis, plane non cogitantur principes. Immo in omnibus omnino negotiis votum negativum clericis mansit et ecclesiae repraesentativae notio adhuc plurimorum mentibus tenacissima inhaesit. *vid. celeberr. MOSHEIM im Kirchen-Recht der Protestanten p. 661-664.*

§. VIII.

Sed quia ne sic quidem odia simultatesque mutuae sopita erant et pontificii vulnus haud leve per reformationem sibi inflictam sentiebant, novae in dies ortae sunt lites. Confoederati quidem status imperii protestantes, sicut Lutherus jam initio reformationis, post pacem religiosam *in comitiis augustanis* efflagitabant a. 1566. *Concilium nationale* in defectu generalis, in quo dissidia circa religionem orta componerentur. Intercessit vero semper pontifex, quo minus concilium celebrari potuerit, sibi soli papa jus in sacris pronuntiandi tribuebat, Caesari vero jus concilium nationale habendi competere negabat. Quo quidem factum est, ut non tantum Caesar, sed etiam status Catholici a celebratione ejusmodi concilii sibi desistendum esse judicauerint, immo existimauerint illa in defectu

ordinem

rudinem abiisse, id quod ipse imperator in comitiis augustanis a. 1555. declarabat. Sed tandem post initium Seculi XVII. lites in apertas erupuerunt flammæ, cum motus Bohemici imperatorem ad bellum gerendum quam maxime impulissent. Sed bellum funestissimum per triginta annos maxima atrocitate gestum a. 1648. pacem peperit *Westphalicam*, rebus protestantium ecclesiasticis admodum salutarem atque proficuum. Memorabili hac pace Monasterii cum Gallis, et Osnabrügi cum Succis inira, non solum omnia statuum jura territorialia, seu superioritatis territorialis ad summum euecta sunt fastigium; verum etiam protestantium juribus atque libertati conscientiae optime consultum fuit. *Historiam pacis Westphalicae delinearunt MOSER im teutschen Staats Rechte P. I. Cap. 19. §. 2. BEAUGENT in der Historie des dreissigjährigen Krieges. PFANNER in historia pacis Westphalicae. ADAMI relatio historiae de pacificatione Osnabrügi.*

§. IX.

Pax quidem Westphalica non omnia quae protestantes optauerant, peperit commoda, cum nullo modo Caesar adduci ponerit, ut vel Bohemos a sacris romanis abhorrentes, in integrum restitueret, vel superiorem palatinatum ad veterem dominum redire pateretur; at multo tamen plura beneficia, quam aequo animo romana cathedra ferre poterat, in aduersarios ejus contulit, resque lutheranae et reformatae ecclesiae egregie confirmauit. Primum *augustana pax, quam superiori seculo Lutherani a Carolo V. obtinuerant, supra omnes machinationes et insidias postea est: editum deinde illud, quod sacra bona Catholicis restituere jubebat, post pacem illam occupata, sublata, atque ut utraque pars ea perpetuo sibi haberet, quae sub exordium a. MD CXXIV. in ejus ditione fuissent, decretum est.* Fremebat inter haec pontifex romanus, nec quo irritam redderet hanc pacificationem, intentatum reliquit quidquam. Aggressus scilicet est hanc pacem *Innocentius X. uehementi epistola siue bulla, quae tamen omni effectus ita destituta est. vid. HORNBECKII examen bullae papalis, qua pontifex Innocentius X. abrogare nititur pacem Germaniae, Vltraj. c. 1652.*

§. X.

Pace igitur Westphalica jura principum euangelicorum certa magis atque stabilita reddebantur. Iure quasi postliminii recuperabant *jus suum inalienabile circa sacra, et jurium collegialium exercitium, ecclesiae consensu tacito, imperii nostri status, quod pax Osnabrügensis confirmabat.* vid. CANZ. de vocat. ministr. DE CRAMER de jure circa sacra collegiali et majest. Incongruum quidem sane primo intuitu esse viderur, illa imperatoris atque imperii de juribus ecclesiae, ceu alienis, dispositio et translatio illa exercitii jurium collegialium in status imperii. Cum autem principes ecclesiae protestantium tamquam fundatores ecclesiae reformatae considerandi essent, ecclesia autem pro statu, qui tunc erat, facultate negotia administrandi destitueretur, praegnantissimae probabant rationes praesumendi consensum ecclesiae in eo, ut qui maxima auctoritate in ecclesia pollerent, sacrae societatis jura administrarent; praepremis, cum jus retrahendi, in casu abusus, ecclesiae concessum esset per *Instrum. Pac. Osnabrüg. Art. V. §. 48. n. 18.* Convenit haec praesumptio, nisi contrarii probatio exstat, cum natura cujuslibet societatis sacrae. Quia enim princeps finem ecclesiae sua auctoritate facilius promouere poterit, quam si vniuersum coetum ideo convenire oporteret et voluntate quoque finibus ecclesiae conformi, haud destituitur princeps, si eam pro vera habeat; sequitur, ut collegium ecclesiasticum, cui salus sua curae cordique est, principi eidem religioni addicto, haec jura collegialia facile relinquat, quod sub his limitationibus inter protestantes praxis firmat et Germaniae leges generatim; speciatim vero pax religiosa et Westphalica corroborant. Intuitu vero ecclesiarum, quarum membrum princeps non est ob deficientem praesumptionem salutis publicae promouendae, contrarium omnino locum habet. Atque hinc explicari poterit confederatae ecclesiae qualitas in prioribus noui foederis seculis. Cum itaque praesumptio consensus ecclesiae in exercitio ejus jurium collegialium a statibus suscepto et confirmatio imperatoris atque imperii justum titulum praebent; corrumpunt eorum

erronea

erronea principia, qui jurium collegialium exercitium principibus euangelicis competens, vel ex Scriptura Sacra, vel ex jure naturae, vel ex auctoritate magistratus, vel ex superiori-
tate territoriali deducunt. Pluribus haec principia Thomafiana et Hobbefiana refutari possent, quod tamen ab aliis jam factum est. *vid. MOSHEIM l. c. p. 570-580.* Confundere illi dissentientes videntur notionem juris circa sacra majestatici cum juribus collegialibus, quae tamen a se inuicem quam maxime et toto coelo differunt, prouti hoc probaui in *Sett. II. §. 4. et Sett. III. §. 3.*

† Id quod in superioribus jam adnotauius, quod scilicet jura ecclesiae collegialia administrandi facultas non in perperuum, sed modo ad illud tempus principibus euangelicis tradita sint, quo per Dei gratiam dissidia circa religionem orta, composita nondum fuerint et de religione christiana vel vniuersaliter, vel inter status immediatos eorumque subditos mutuo consensu aliter definitum sancitumque non fuerit, hoc quoque loco repetendum erit, cum ejus speciatim mentio fiat in *Instrum. Pac. Osmab. art. V. §. 25.*

§. XI.

Competit hodie jus circa sacra et ecclesiae consensu rati-
to jurium collegialium exercitium non solum principibus, sed etiam cuilibet domino territoriali, per *I. P. O. art. V. §. 29. vid. COCCII de fundata in territor. potest. Tit. 2. seq.* Eodem hinc jure fruuntur omnes ac singuli status imperii, nobilitas et pagi immediati per *cit. art. V. I. P. O. §. 2. n. 28. vid. WEBER de jure circa sacra pagorum immediatorum.* Cum etiam jure germanico possessores territorii oppignorati pro dominis habeantur. *conf. GUNDLING de jure oppignor. territor. STRAVCH de oppignorat. Imp.* his quoque debetur jus circa sacra ad tempus vsque reuolutionis. Hac enim facta dominium et jus circa sacra reuertitur per *I. P. O. c. l. §. 27.* Tandem etiam possessores dubii jure circa sacra gaudent per *I. P. O. art. V. §. 42. 44. 46.* At tamen omni caret dubio, patronis nullo modo hoc jus competere. sicuti nec aliis dominis iurisdictionibus, quamuis ipsis com-
petat

petat Iurisdicção alta et bassa. Ordinatur enim *art. V. I. P. O. §. 44.* Sola criminalis Iurisdicção Centgericht solumque Ius gladii et retentionis, patronatus, filiabilitatis nec conjunctim, nec divisim Ius reformandi, siue Ius circa sacra tribuunt. Ius enim patronatus a jure sacrorum et Iurisdicção ecclesiastica quam maxime differt, et nullam circa sacra dispositionem inuoluit.

§. XII.

Interim tamen quaedam Iura circa sacra quam soepissime exercent Dominorum territorialium ciuitates municipales et nobiles mediari. Sed haec Iura, salua suprema inspectione, exercenda sunt et tantummodo eatenus locum habent, quatenus obseruantiae anni sic dicti normalis 1624. non repugnant. Si itaque subditi Iurisdicção ecclesiasticam in dicto anno exercuerunt, pati quoque omnino debet dominus diuersae vel ejusdem religionis, vt ea, mediante consistorio, cum iuribus et prerogatiuis olim acquisitis, conferuetur. Subordinata quidem sunt ejusmodi consistoria domino suo territoriali quoad supremam inspectionem, vltcrius autem non; adeo, vt non liceat principi catholico pro lubitu circa consistoria disponere eorumque anno normali exercitam Iurisdicção restringere, multo minus causam consistorialem ad aliud forum trahere vel catholicos consiliarios, saltem catholicum directorem huic praepone- nere consistorio. Immo etsi subditi in ao. 1624. consistorium formaliter tale non habuerint, sufficit, quod in dicto anno publicum religionis exercitium habuerint adeo, vt ubi dominus diuersae religionis est, consistoriorum necessitas, quam alas nonnulli in dubium vocarunt, negari nequeat. *vid. DE CRAMER in Syst. Proc. Imp. §. 855. et in Obseruat. 774. add. MEVIVS P. 2. Dec. 305. LINCK, de Iure episcopali p. 46.*

§. XIII.

Iurisdicção ecclesiasticam, quam per longum temporis spatium usurparunt episcopi, post sacra reformata, quasi postliminii Iure recuperarunt principes euangelici, nulla ratione habita sintne eorum subditi pontificii, an euangelici. De eo autem soepe disputatur, an et in quantum principi catholico competat

competat Iurisdictio ecclesiastica in ciues euangelicos. *vid. die Collection einiger Schriften von der geistlichen Gerichtsbarkeit der Katholischen Landes-Herren in Teutschland über die in ihrem Lande befindliche Protestantische Unterthanen. Lips. 1728.* Interim tamen religionis diuersitate non obstante, dominus territorialis catholicus omnino super delictis ministrorum ecclesiae euangelicae cognoscere potest, non tamen aliter, quam formato desuper iudicio augustanae confessioni conformi, quod variis praecjudiciis demonstrat *Perill. DE CRAMER l. c. §. 856.*

§. XIV.

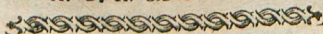
Ex haftenus adductis jam parere arbitror, ecclesias augustanae confessioni addictas formam rerumpublicarum, quae eximperantibus et subditis constat, plane deposuisse, et naturam collegiorum aequalium rursus adsumsisse imperio legitimo imperanti, vti par erat, relicto. *Ecclesia igitur protestantium est: Societas aequalis ad colendum Deum secundum doctrinam a Christo traditam vnita et ordine conueniente colligata atque imperio ciuili subordinata.* Gaudent Imperii Romano-Germanici status Euangelici iure circa sacra in illo ambitu, quem in *Sectione tertia* delineauimus. Exercent porro principes augustanae confessioni addicti iura ecclesiae collegialia, siue alienabilia, *vid. §. X.* ad illa saltem vsque tempora, donec dissidia circa religionem composita fuerint, nisi probari possit exceptio vel eo, quod princeps quidem iuri suo jam quaesito renuntiauerit; vel quod obseruantia anni normalis principi obster. *vid. §. IX.* Circa ecclesiae tamen euangelicae iura collegialia adhuc notandum, principem illis scopo suo conuenienter vti debere, alias Ius retrahendi ecclesiae saluum manet, prouti constat ex *§. V.* Consideratis itaque haftenus iis, quae pertinent ad historiae reformationis summaria, jam nobis in sequentibus de iis agendum erit iuribus, quae ecclesiae vtrique in Germania per instrumenta pacis religiosae et Westphalicae tributa sunt. Instrumenta enim haec hodie sunt circa libertatem religionis in Imperio Germanico instar legum fundamentalium. Illis enim plane derogatur Iuri Canonico, conciliorum Decretis, ordinum

num religiosorum regulis et aliis exemptionibus. Transactiones hae debent valere ut sanctiones imperii pragmaticae, obligantes clericos et laicos sub poena fractae pacis publicae et in subsidium assumtis armis per *I. P. O. art. XVII*. Vtriusque religionis magistratus seuerè prohibere debet, ne quisquam publice vel priuatim concionando, docendo, disputando, scribendo, consulendo pacem religiosam et Westphalicam uspiam impugnet, dubium faciat, aut assertiones contrarias deducere conetur. Quidquid contrarii aut publicatum, aut promulgatum est, vel circa ipsam religionem, vel quoad exercitium ejus publicum aut priuatum, vel circa annexa religionis, in specie jurisdictionem ecclesiasticam, plane irritum esto per *I. P. O. art. V. §. in fin. §. 8. 31. 41. art. XVII. §. 3.* Manet de tribus religionibus generale principium: *quod uni justum, alteri injustum esse nequit.* Sive veraque religio, Catholica et Euangelico-Lutheraea et Reformata, aequali jure recepta et approbata est per imperium, nec praeter religiones nominatas, alia in Imperio R. I. recipienda. Ex hoc fonte in sequentibus tam iura communia, quam specialia ecclesiae Lutheranae, Reformatae et Catholicae, si Deus vitam viresque concesserit, pluribus deducam.

Postulat finis scripti adhuc, ut cum honoratissimis hujus Almae ciuibus praelectiones communicem, per instans semestre aestiuum instituendas, Offero Praelectiones sequentes et electionem vobis, *Commilitones Optimi*, relinquo a) *Institutionales*, Praeunte HEINECCIO in *Elementis Iuris ciuilibus*, b) *Pandectales*, Duce HELFFELDIO in *Iurisprudentia Forensi secundum ordinem Pandectarum*, c) *Ecclesiasticas ad filum Compendii KAHLIANI*, d) *Criminalis secundum principia Iuris Criminalis Germaniae communis*, MEISTERI, *Professoris in Academia Georgio-Augusta longe celeberrimi.* Neque iis deero, qui collegia Examinatoria et Disputatoria, aut manuuctionem in alia legalis scientiae parte desiderauerint. Annuat conaminibus summus rerum moderator, istaque ita dirigat, ut cedant in sui nominis sanctissimi gloriam, reipublicae et iuris cultorum commodum. Dabam Iphis Calendis Aprilis

A. O. R. 1696 CCLXVI.

Rostock, Diss., 1759-76

ULB Halle

006 828 523

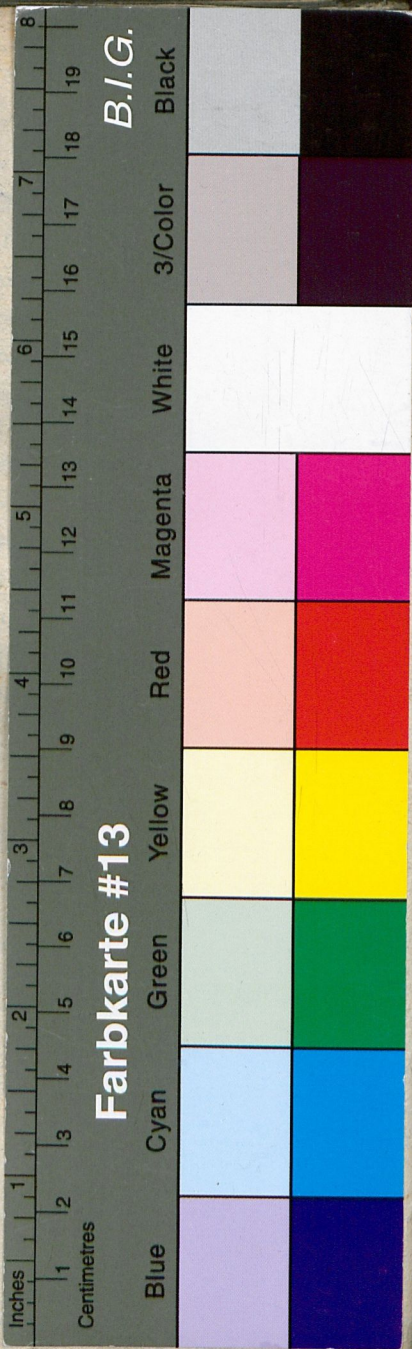
3

Sb.

B.I.G.

Farbkarte #13

3

20

1766, 1.

P. 348

PRINCIPIA
IVRISPRVDENTIAE ECCLESIASTICAE
GERMANICAE FVNDAMENTALIA,
SPECIMEN SECVNDVM.

QVO PRAEMISSO
PRAELECTIONES
PER INSTANS SEMESTRE
AESTIVVM
IN ACADEMIA ROSTOCHIENSI
INSTITVENDAS,
INDICIT
IOANNES CHRISTIANVS
QVISTORPIVS
IVRIS VTRIVSQVE DOCTOR.

ROSTOCHII,
LITTERIS ADLERIANIS.

